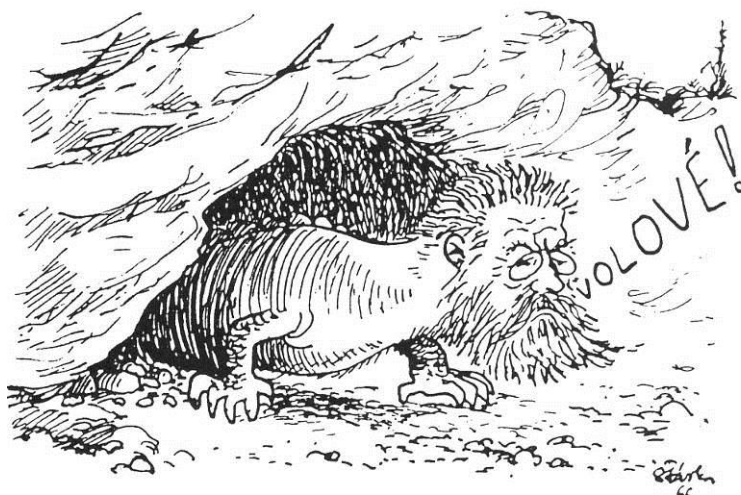

Malakozologie

- úvod -

historie české malakozologie, literatura,
diverzita

Historie české malakozologie

- počátky v 2. pol. 19. stol.:
  - **KOLENATI** (1859): výsledky průzkumu Pradědu
  - **SCHÖBL** (1860): první přehled českých měkkýšů
  - **NOVOTNÝ** (1862): mlži čeští
  - **GLÜCKSELIG & SCHÖBL** (1862), **LEHMANN** (1865, 1870): okolí Karlových Var a Mariánských Lázní
  - **SLAVÍK** (1868): první monografie o měkkýších Čech – podnítila zájem o výzkum měkkýšů
  - **ULIČNÝ** (1892-95): Měkkýši čeští – základní příručka na dalších 60 let
  - **BABOR** (1901): měkkýši českého kvartéru
- poté útlum základního faunistického výzkumu – dojem, že vše už je známo

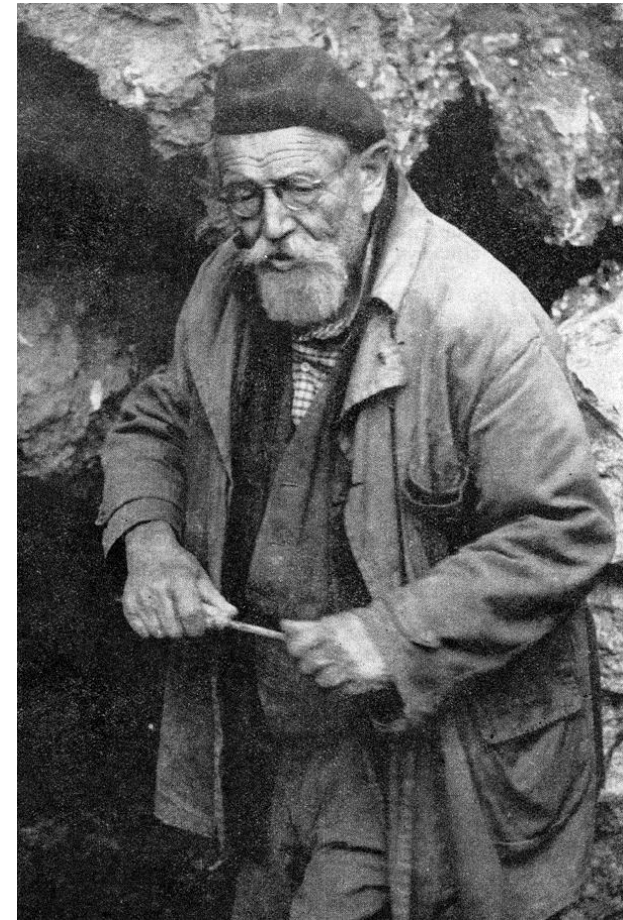
Historie české malakozologie

- od přelomu století do konce 1 svět. války: zájem o teoretické otázky taxonomické, evoluční a biogeografické – popisy nových druhů, které později nepodařilo potvrdit
  - *Segmentina babori* Novák
  - *Arion vej dovsky* Babor & Košťál
  - *Limax košťáli* Babor
  - *Vitrina kubesi* Novák
- **FRANKENBERGER** (1910, 1913, 1915): průzkum Šumavy, závornatky, hodně v teoretickém duchu, několik záhadných údajů od Volar; (1920): poslední práce, Doupovské hory, bez mystérií
- v této době prvotiny J. Petrbocka: Plasticita Najadeí českých (1911) a Henomorfismus Najadeí (1914) – pojem henomorf (= samotvar, zcela odlišný jedinec)

Historie české malakozologie

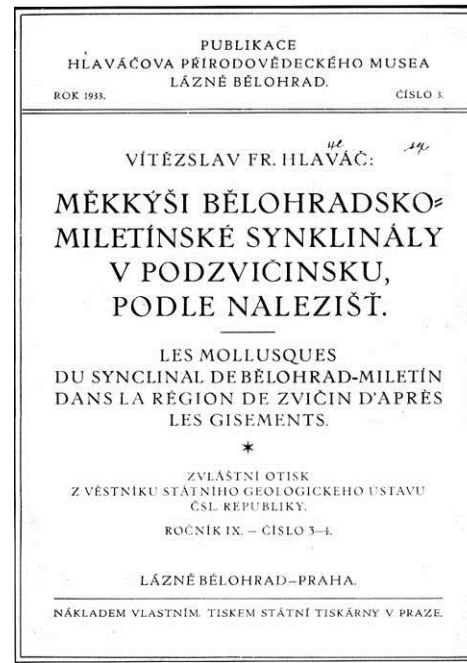
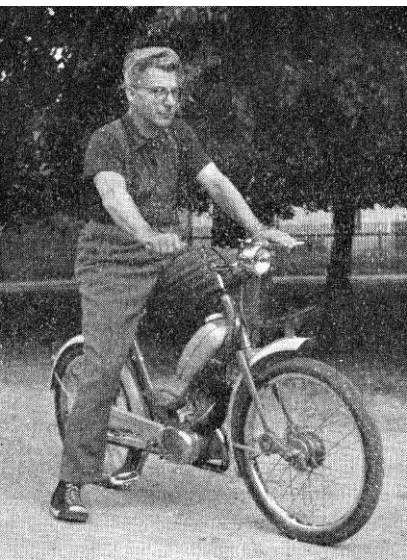
- **Jaroslav PETRBOK** (1881-1960), více než 700 publikací
  - dominující postava meziválečnému období, profesí učitel
  - kontakt s Baborem („skvělý Babor“) podnítil jeho zájem o kvartérní měkkýše – hlavní přínos Petrbocka: „ukázal cestu“
  - věnoval se nížinám a spraším, kopal nejen u nás (Bulharsko, Rumunsko, Černá Hora, Palestina)
  - věnoval se též paleontologii a archeologii: kontakt s amatérským archeologem Axamítem – „přítel Axamít“
  - speleologie: kontakt s K. Absolonem – „jásající Absolón“
  - tvrdošíjně lpěl na překonaných faktech, konkurence byla ve velké nelibosti

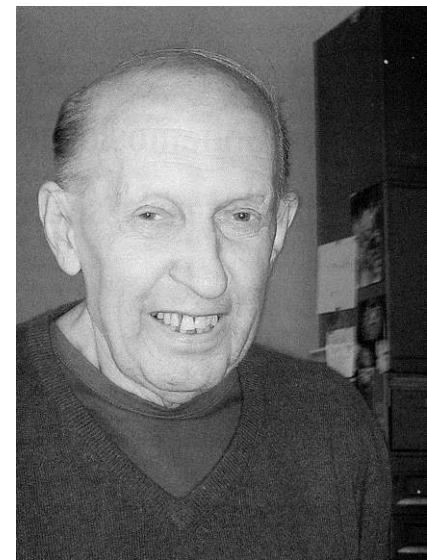
Historie české malakozologie

- v meziválečném období minimum jiných pracovníků
- pouze regionální faunistika:
  - **CANON** (1931): měkkýši Jihlavska
  - **HLAVÁČ** (1944, 1945): nálezy z okolí Hradce Králové
- **V.F. HLAVÁČ** (1899-1959), povoláním učitel
  - regionální vlastivědec a muzeolog
  - soukromé muzeum ve školní budově v Lázních Bělehrad, vlastním nákladem vydává i publikace

Historie české malakozologie

- období po 2. svět. válce: nový směr
- **A. CULEK** (1944): měkkýši hradu Oheb (nová nomenklatura, svého času nejbohatší lokality na měkkýše u nás, Petrbok zuří)
- přichází **Vojen LOŽEK** (narozen 1925), 1945 nastupuje na studia na PŘF UK (má za sebou 6 let praxe v Národním muzeu a 10 článků – většinou nálezy nových druhů)
  - Prodromus českých měkkýšů (1948): sumarizace poznatků po Uličném
  - Kritický přehled československých měkkýšů (1949)
  - Měkkýši československého kvartéru (1955)
  - Klíč československých měkkýšů (1956)
  - mapa půdních substrátů (1956-1963)
  - Quartärmollusken der Tschechoslowakei (1964)
  - Příroda ve čtvrtohorách (1973)
  - dodnes uveřejnil přes 1200 vědeckých prací

Historie české malakozologie

- v 60.-80. letech 20. st. se vyjma Ložka ještě na průzkumu významně podílí:
  - **Jaroslav BRABENEC** (1903-1978): žil v Pardubicích, povoláním chemik, zabýval se východními Čechy, Moravskoslovenskými Beskydy, části Slovenska; klíč vodních měkkýšů, výborný specialista na hrachovky, popsal *Cochlodina dubiosa corcontica* a *Vestia ranojevici moravica*
  - **Sylvestr MÁCHA** (1913-2007): žil v Havířově, vyučený instalatér, zkoumal Slezsko, severní Moravu a části Slovenska společně s Brabencem, společně popsali *Cochlodina cerata opaviensis*
  - **Vladimír HUDEC**: přírodovědec a profesor žurnalistiky, východní Morava, Slovensko, anatomické a taxonomické studie (revize r. *Aegopinella* a *Oxychilus*), popsal *Aegopinella epipedostoma iuncta*

Historie české malakozologie

- v 80. letech se objevují další autoři:
  - **Ivo FLASAR** (19??-2008): působil v muzeu v Teplicích, průzkum severozápadních Čech, rozsáhlá k této oblasti monografie (1998) – místy nekriticky přebírá stará data
  - **Václav PFLEGER**: kurátor sbírek Národního Muzea (v důchodu, neaktivní), průzkum Šumavy, Českého krasu, rozšíření a systematika suchomilek ČSR, populární obrazový atlásek Měkkýši (1988), nalez *Vertigo ronnebyensis* na Knížecím Stolci (1999)
  - **Jaroslav VAŠÁTKO**: geografický ústav a později na katedře geografie PŘF MU (dnes jako důchodce), výzkum jihomoravských luhů, Moravského krasu (1972, 1979, 1995)
  - **Oldřich KROUPA**: preparátor Moravského muzea, výzkum Bulharska (1974, 1976, do dnes)
  - **Oleg DITRICH**: parazitologický ústav v Č. Budějovicích, dnes parazitolog, průzkum malakofauny skleníků (1974)

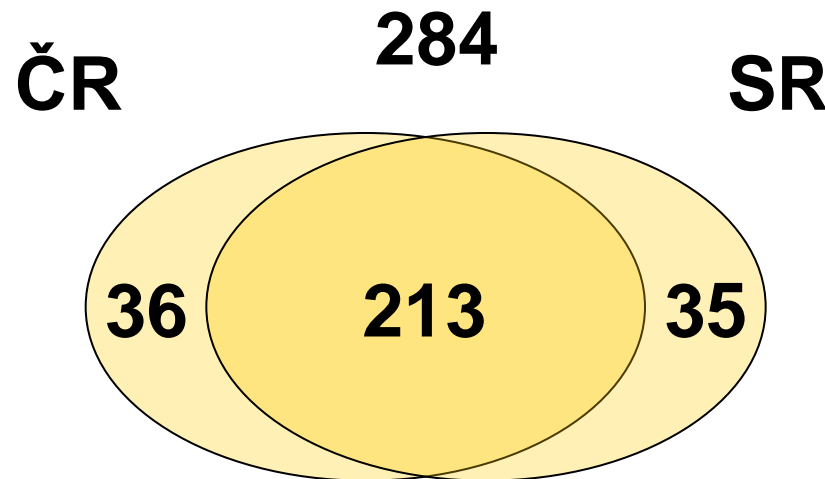
Odkazy na významné malakozoologické časopisy

- Malacologica Bohemoslovaca: <http://www.mollusca.sav.sk/instructions.htm>
- Journal of Molluscan Studies: <http://mollus.oxfordjournals.org/archive/>
- Journal of Conchology: <http://www.conchsoc.org/pages/2journal.htm>
- Malacologia: <http://malacologia.fieldmuseum.org/>
- Archiv für Molluskenkunde:
http://www.senckenberg.de/root/index.php?page_id=944
- Folia Malacologica: <http://www.foliamalacologica.com/>
- Mollusca (zrušen): <http://www.mollusca-journal.de/>
- Ruthenica: <http://malacologukraine.narod.ru/Ruthenica.htm>
- Přehled časopisů: <http://www.ucmp.berkeley.edu/mologis/AutInst.html>
- UNITAS Newsletter: <http://www.ucmp.berkeley.edu/mologis/UMNewslet.html>
- Prodejce: <http://www.conchbooks.de/>

Diverzita měkkýšů v ČR a SR

- ČR: 249 druhů
  - 221 plžů: 50 vodních a 171 suchozemských
  - 28 mlžů
- SR: 248 druhů
  - 219 plžů: 51 vodních a 168 suchozemských
  - 29 mlžů

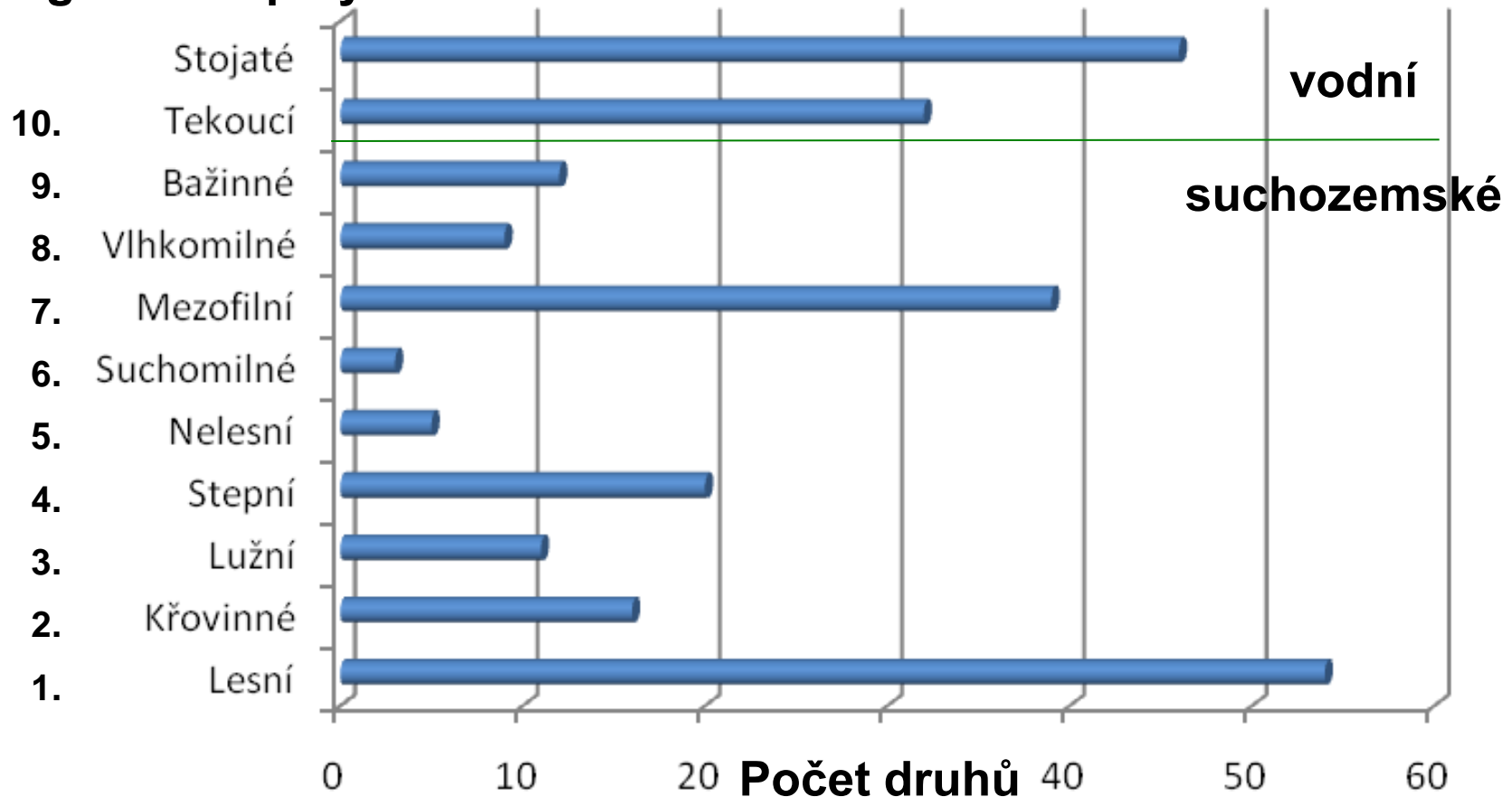

Porovnání počtu druhů měkkýšů České a Slovenské republiky (Horsák et al. 2013, aktualizováno)

Ekologická klasifikace našich měkkýšů

- dělení druhů do deseti základních ekologických skupin (Ložek 1964, Lisický 1991)
- klasifikace současné malakofauny ČR (249 druhů), vodní druhy (10. skupina) rozděleny podle převažujícího výskytu v tekoucích nebo stojatých vodách

Ekologické skupiny

Literatura

- Barker, G.M. (ed.), 2001. The biology of terrestrial molluscs. CABI Publishing, Wallingford.
- Horsák M., Juříčková L., Pícka J., (2013): Měkkýši České a Slovenské republiky. Molluscs of the Czech and Slovak Republics. Kabourek, Zlín, 264 pp.
- Lisický, J.M., 1991. Mollusca Slovenska. Veda, Bratislava.
- Kocot, K.M. et al., 2011. Phylogenomics reveals deep molluscan relationships. Nature, 447: 452–457.
- Kovanda, J., 2005. Kompletní bibliografie RNDr. Vojena Ložka DrSc. (k osmdesátým narozeninám - 26. července 2005). Malacologica Bohemoslovaca, 3: 5–46.
- Ponder, W.F.& Lindberg, D.R. (eds), 2008. Phylogeny and evolution of the Mollusca. – University of California Press, Berkeley & Los Angeles & London.